

Bonch M. Stos 11786. 28 October.

G. L. O. S.

СЕРИЯ ИСТОРИКО-СТАТИСТИЧЕСКАЯ

ИЗДАНИЕ ПЕРВОЕ

В. О. Р. О. Д. А.

ОДНОТОМНОЕ ИЗДАНИЕ

В. О. Р. О. Д. А.

С. П. Б. 1900

ИЗДАТЕЛЬСТВО

В. О. Р. О. Д. А.

ПРИВЛЕЧЕН СЛУЖИТЕЛЯМ

В. О. Р. О. Д. А.

XVIII. 2. 264

<http://rcin.org.pl>

G Ł O S

JASNIE WIELMOZNEGO Imci PANA

MICHAŁA HRABI

B O R C H A,

OBOZNEGO W. Xtwa LITEWSKIEGO,

*Jako Pošta z Xięstwa Inflantkiego w Izbie Poselskiej
na Dniu 28. 8ctobra R. 1786.*

M I A N Y.

PRZESWIETNY STANIE RYCERSKI.

Pierwszy raz do Publiczney zażyty usługi, pierwszy raz stawiając przed Obliczem tak zacnego Grona, mniemałem to być powinnością moją, ażebym w skromnym milczeniu słuchał zdania tak godnych i tak oświeconych Mężów, aniżeli był tłumaczem własnego sposobu myślenia; Słyszając iednak rozdwoienie sentymentów Prześwietney Izby na Dniu wczorayszym, gdy przydłuższe milcze-

Λ

XVIII, 2. 264

nie, miałbym u siebie za występne, com winien Wam przeznaci Koledzy; com winien powszechności Obywatelów, co na koniec winieniem Oyczyźnie, to wszystko rozwiązuje usta.

Wolność Seymowania całego, równie iak i działanie Izby naszej, ma swoje zasady, które w mocy nieprzejętych prawideł, każdemu z nas dyktować to powinny, co iak i kiedy mówić, co, iak i kiedy czynić; inaczej albowiem, wolność mniemana jednego byłaby niewolą drugiemu; w równości tenby nakazywał, któremu szczęśliwa pozycyia sercem i przekonaniem drugich przewodzić pozwałaby; a w równey walce zdań i opinii przeciwnych, powrocilibyśmy do tych nieszczęśliwych czasów, które nam wszystkie publiczne trudy Obrady.

Lecz Bogu dzięki! odsunęły się od Nas te czasy Anarchyją chnąse, - dwudziestu dwóch lat przeciągłość, zafarla już prawie ślady one wszystkie, - i jedni z Nas w ciemney odległości zmykają się wzrokowi ledwo już dostrzegać mogą tę Kraiu nieszczęśliwą Epokę, a drudzy żyć poczynający, z Tradycyi tylko swych Oyców, dowiedzieli się historycznie; zamiast tego zaś wylądzącego czasu minione bezrządne zamętu, widzimy nad nami dzisiaj panującą władzę, samą wolnością rządzącą; i mocniejszą od wszystkich bo władzę Prawa: które, Czynnemu Seymowaniu porządek ustanowiwszy, każdej części Obradom czas, każdej materyi miejsce, i sposób do traktowania naznaczyło,

Tego porządku niezmiennie ustanowionego Słucha Król, Słucha Senat, Słuchać też i Stan Rycerski ma dla siebie za najwyższą powinność; a przeto i ja szczęśliwie pomieszczony w Przyszacnym Gronie tego ostatniego, nie za innym, jak za Prawo hasłem, przemawiam się do materji Rezolucyow Rady, chcąc pierwey w ogulności zdanie moje otworzyć, nim szczegulnie o każdej, z micyłca mego, jako Posel powiem.

Przeczytał na Dniu wczorajszym Jmć Pan Sekretarz Seymowy, iżkie Rezolucyi zaskarżone zostały przed Delegacyą, podali na to zacni Koledzy inne zażalenia z przyłączeniem gotowych Projektow końcem uchylenia Rezolucyow Rady Nieustającej proponowanych.

Lecz kiedy, niemogę myśleć inaczey, jak że wszystko w Dniu Prawa czynić się powinno, tego najwyższego radzić się należy Nauczyciela, ażeby przeciwko obowiązkowi ślepego posłulzeństwa Prawa niepobłądzić, ażebym i ja, tego niezamilczał w czym mówić i obstawać Posłowi, nietylko przysłoi, ale i z powinności należy się.

Niema w prawdzie jasnego w Prawodawstwie prawidła osobnym artykułem przepisującego kiedy zaskarżać Rezolucye Rady należy; stosowanie jednak tego co różnie w Prawach 1777. i 1776. pomieszczonym zostało, naucza mnie że, imo. zażalenia wszelkie na piśmie podawane bydz powinny, zdo. że Deputacya od Stanow do

Examinowania naznaczona, przyjmować ma one *3tio*. Ze też Deputacya głosić Obywatelskie skargi przed trzeina Stanami, i łączyć swe uwagi z poprzyjężoney wieruosci powinna; *4to*. Ze Konfyliarzom pozwolone jest mieysce w pełnych tylko Stanach, po Posłach Ziemskich dla tłumaczenia powodow, ktoremi rządzila się Rada; a przeto, co naturalną *ex præmissis*, bydź powinno konsekwencyą, że nie zaskarżone we swoim mieyscu, i w obrzędku Prawa nie ogłoszone w pełnych Stanach, nie wyexplikowane przez Konfyliarzow naganianemi już bydź nie mogą w tey Izbie Rezolucye, w ktorey żaden Konfyliarz nie ma mieysca.

Tłumaczą się iaśniey, bę słowami Prawa; i tak *ad primum*, Konstytucya 1776. pod artykulem, *Obiańnienie ustanowienia Rady Nieustającey przy boku Naszym*, te ma słowa, przy końcu, „ a w „, czym by iakiekolwiek Osoby przestępstwo Prawa postzegły, i u „, ciśnienia siebie, lub kogożkolwiek przez Radę Nieustającą do „, świadczyły, na każdy następujący Seym, o to wszystko zaskarżenie na Radę zanieść mogą, przez przelożenie na piśmie „, na piśmie za tym zaskarżenia powinny bydź dawane.

Ad secundum, Nayspierwsza Deputacya do Examinowania czynności Rady w Roku 1776. naznaczona, a w ciągu wszystkich innych Seymow kontynuowana, dowodzi to przez się sama iaśno, że nie dla czego innego wyznaczona Seymami bywa, iak ażeby odbierała skargi, i cokolwiek zdrożnego w czy-

nach Rady upatrzy, Stanom to wszystko doniosła. W czym *ad tertium*, Słowa Prawa Artykułu wzywzż wymienionego świadczą wyraźnie w tym brzmieniu. „ Zaskarżenia powinny być dawane, „ Nam (to jest Krolowi i z Nami Seymującey Rzeczy-Pospolitey, „ a daley słowa przysięgi Examinatorów, ieszcze iasniey dowodzą, w tych Kontentach; „ Cokolwiek Prawu przeciwnego, lub nad moe, „ prawem teyże Radzie pozwolonym przywłaszczonego postrzegę, „ albo iakie tylko na przeciw teyże Radzie odbioę zażalenia, to „ wszystko Stanom Seymującym wiernie doniosę.. Te więc słowa przysięgi, prawem są iasnym dowodzącym, że i czas donoszania zażeń w pełnych Stanach jest oznaczony, i zażalenia Delegowanym powinny być poddawane.

Na koniec, *ad quartum*, i sama Sprawiedliwość, mówiąca do Sere w powszechności, nie każe obwiniać bez przesłuchania obwinionego, i gdyby bez explikacyi Rezolucye Rady naganionemi być miały, Prawom uwłaczałoby się wyraźnie, w których pod Artykułem: *Polwinność i Władza Departamentow, Paragrapho 7mo.* przy końcu, to Stany Seymujące 1776. wyrzekły. „ Gdyby pod „ czas Seymu wyciągała potrzeba, ażeby który Konfilyliarz Stanu „ Rycerskiego był obowiązany mówić, dla usprawiedliwienia Rady „ Nieustającej, lub explikowania iey Rezolucyi, prosić będzie, tak „ iak Posłowie Marszałka Seymowego o Głos, a to po usprawie- „ dliwieniu się Rady Nieustającej przed Deputacyą Rzeczy-Pospoli- „ tey, „ że zaś ta wolność Konfilyliarzowi nie jest dana, iak w peł-

nych Stanach, chce tego wyraźnie Konstytucya 1775. pod tytułem:
Ułożenie, podział, &c. &c. fol. 97. w słowach: " na Sejmienasług.
 „ pułcym ordynarynym, Rada Nieustająca która funkcją swoją
 „ kończyć ma, powinna mieć miejsce oznaczone w Izbie Sena-
 „ tojskiej, dla dania Sprawy i Rachunku z swiego sprawowania
 „ się, „ i niżej. " Osoby zaś Stanu Rycerskiego Radę przekłą
 „ składające w Izbie Senatorskiej po Posłach Ziemskich ulokowani
 „ będą, „ a wyżej; pod Artykułem, Marszałek Stanu Rycerskie-
 go: folio 90, w słowach: na Sejmach ordynarynych miejsce mieć
 będzie po lewej ręce Marszałka Seynowego w Senacie, a po od-
 daniu niesprawiedliwienia swego, wraz z Ołobami dawney Rady Sta-
 nu Rycerskiego wychodzić ma.

Nie ma więc Przechacny Stanie Rycerski, Konfilylarz Rady miej-
 sca żadnego między nami do explikowania się *active*, podług Praw
 cytowanych, nie masz za tym czasu po rozłączonych Izbach, aże-
 by to było w zakarżeniu wniesionym co Stany Pełne nie były; al-
 bo to co przez Delegatow naganionym nie zostało; jeżeli zaś wa-
 runek generalny w zaświadczeniu danym Radzie pomieszczony,
 względem odrzucenia Rezolucyow ktoreby się niepodobały, miał-
 by zbić przełożone teraz przezemnie z Prawa permowencye, ia
 przynajmniej z miejsca mego kombinując Prawa cytowane, nie-
 naczey u siebie tłumaczyć mogą takowy warunek, iak że Stany Sey-
 miujące o tych mowią Rezolucyach, ktore w miejscu, czasie, i
 obrządkim z Prawa nakazanym zakarżone zostały.

Ještěśmy, w prawdzie, w mieyscu Praw stanowienia, i w pełni mocy prawodawczey, lecz nie byliśmy jeszcze dając zaświadczenia, które dawnieyze Prawa znowić nie może, lecz nie Sami w Osobach Naszych, i w tey Izbie tylko naywyższą Rządu powagę zawieramy.

Bo Stany pełne, a nie Stan ieden Prawa nadaie. Pókad zaś przepisany porządkiem Seym nie przyimie i niepostanowi, pótd Izba Nasza Stanowionego pierwey Prawa słuchać ma w obowiązku; bo potym naywyższym starzeństwem iest i Krol i Senat, a zbior tylko trzech Stanow razem Kraiowi Prawa nadawać powinien.

Te uwagi moje w duchu Obywatelskim, i z podległością winną poddaę tym czafem do rozstrząśnienia Twoiego Przechay Stanie Rycerski, uszyć się zaś chcący i pożytkować z gorliwych Obywatelstwa skutkow, rownie iak i ze światła przezacnych Kolegow, słuchać będę cierpliwie co na przeciw moiemu twierdzeniu będzie mogło dzisieyszą Konwikcyą, albo przemienić, albo tak stale zagruntować, ażebym mocą Poła w równości, i wolności nieodbić przy Prawie stanął.

3036

XVIII. 2.
264